

Яковець І., Новосад Ю. О содержании понятия «персонал органов и учреждений исполнения наказания» и его системообразующих признаках. В статье на основании изучения научных и нормативно-правовых источников сформулировано авторское определение понятия «персонал органов и учреждений исполнения наказаний» и выведены системообразующие признаки, составляющих его содержание, а также осуществлен их анализ в контексте исследуемого объекта. Автор считает, что полное сущностно-содержательное значение понятия «персонал органов и учреждений исполнения наказаний» можно выяснить только при всестороннем анализе всех без исключения его признаков. С другой стороны, отсутствие хотя бы одного из них не только искажает в определенной степени социально-правовую природу данного субъекта уголовно-исполнительных правоотношений, но и создает препятствия для совершенствования его правового статуса и сферы исполнения наказаний в целом. Теоретическое значение сформулированного в данной работе указанного понятия заключается в том, что в ней впервые на научном уровне выведено понятие «персонал органов и учреждений исполнения наказаний», которое до этого в доктринальных источниках рассматривалось только в контексте деятельности учреждений исполнения наказаний, оставляя без научного толкования содержание другого – «персонал органов исполнения наказаний», взаимосвязь которого с первым очевидна и объективно обусловлена.

Ключевые слова: уголовно-исполнительное законодательство; сфера исполнения наказаний; персонал органов и учреждений исполнения наказаний; исполнения наказаний; отбывания наказаний; задание; квалификационные требования; принципы права.

Iakovets I., Novosad Yu. On the Concept of «Personnel of the Penitentiary Institutions for the Execution of Sentences» and Its System-Creating Characteristics. The article considers the author's definition of the concept of «personnel of the bodies and institutions for the execution of sentences». The definition and the system-forming features of the concept that make up its content are argued on the basis of the study of scientific and regulatory sources. The article provides their analysis in the context of the investigated object. The author believes that full, essentially meaningful content of the concept of «personnel of the bodies and institutions for the execution of sentences» can be outlined only on the basis of the full analysis of any and all of its features. On the other hand, the absence of at least one of the aspects not only distorts the socio-legal nature of the subject of the criminal-executive legal relations, but also creates certain obstacles for improving its legal status and sphere of execution of sentences on the whole. The theoretical significance of the formulated in this paper concept is that for the first time the concept «personnel of bodies and institutions for execution of sentences» is deduced on the scientific level, while in the doctrinal sources it has been considered only in the context of the penitentiary institutions activity, leaving without any scientific explanation the meaning of the other – «personnel of the penal institutions for the execution of sentences», although the relationship of it with the former is obvious and objectively predetermined.

Key words: criminal-executive legislation; penal sphere; personnel of penitentiary bodies and institutions for the execution of sentences; execution of sentence; serving punishment; task; qualification requirements; the principles of law.

УДК 343.241

Р. Бабанли

Аналіз практики призначення покарання при множинності злочинів (на прикладі окремих злочинів проти власності)

У статті проводиться аналіз практики призначення покарання при множинності злочинів. Автор аналізує сто обвинувальних вироків, ухвалених у кримінальних провадженнях щодо вчинення особою сукупності або повторності злочинів, одним із яких є розбій. Проведений аналіз дає можливість констатувати, що найчастіше при призначенні покарання за сукупністю злочинів застосовувалось правило поглинання менш суворого покарання більш суворим. Важливість правильності обрання такого правила зумовлена необхідністю забезпечення адекватного балансу між покараннями, які призначаються за одиничні злочини із покараннями, які призначаються за їх

сукупність. Необґрунтованим застосуванням правила поглинання покарань є випадок, якщо більш суворим покаранням є найбільш м'яке покарання, передбачене у санкції статті. Це призводить до того, що особі, яка вчинила одиничний злочин, та особі, що вчинила їх сукупність, призначатимуться однакові покарання. Автор констатує, що призначення мінімального покарання за сукупністю злочинів, яке поглинає більш м'яке покарання за інший злочин, де-юре може мати місце, однак має зумовлюватись винятковими обставинами, які характеризують злочинне діяння та особу, яка його вчинила.

Ключові слова: злочинне діяння, покарання, повторність злочинів, співучасть, вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб.

Постановка наукової проблеми. Відсутність чітких законодавчих критеріїв, які мають враховуватись при призначенні покарання як за одиничні злочини, так і за їх множинність, дає підстави для припущення про те, що судова практика призначення покарання за множинність злочинів може характеризуватись існуванням неоднакових підходів до обрання конкретного виду та розміру остаточного покарання, яке призначається особам, діяння яких порушують більше однієї кримінально-правової заборони. Також на користь такого припущення свідчить відсутність встановленого в законодавстві механізму, який би передбачав здійснення періодичного аналізу та вдосконалення практики призначення покарання, її узагальнення та систематизації. Водночас очевидним є те, що ступінь суспільної небезпечності сукупності, повторності злочинів та осіб, які їх вчинили вимагає існування виваженого та обґрунтованого підходу до караності таких діянь.

Мета наукового дослідження розглядається як аналіз практики призначення покарання у випадках вчинення особою сукупності або повторності злочинів, одним із яких є розбій.

Виклад основного матеріалу. З метою перевірки зазначеного припущення, нами, за даними Єдиного державного реєстру судових рішень, було досліджено сто обвинувальних вироків, ухвалених у кримінальних провадженнях щодо вчинення особою сукупності або повторності злочинів, одним із яких є розбій. Вибір саме таких видів злочинів, по-перше, зумовлений високим ступенем їх суспільної небезпечності, по-друге, поширеністю на практиці, по-третє, різноманіттю видів множинності, в яких вчиняються зазначені злочини. Так, з-поміж відібраних вироків, у 91 випадку мала місце сукупність злочинів, а у 9 – повторність, які і є предметом аналізу.

Проведений аналіз дає можливість констатувати, що найчастіше при призначенні покарання за сукупністю злочинів згідно досліджених обвинувальних вироків, застосовувалось правило поглинання менш суворого покарання більш суворим. Таке правило було застосовано у 78 із 91 випадків, в яких мала місце сукупність злочинів, що становить 86 % випадків. Лише у 13 (14 %) випадках було застосовано правило часткового складання покарань та в жодному випадку судом не було застосовано правило повного складання призначених за сукупністю злочинів покарань. При цьому, в абсолютній більшості випадків сукупність злочинів становила щонайменше два епізоди злочинної діяльності, які найчастіше передбачали поєднання різних злочинів проти власності: крадіжки та розбою, грабежу та розбою, крадіжки, грабежу та розбою. Варто зауважити, що у 69 випадках зі 100 злочини були вчинені особами, які раніше притягались до кримінальної відповідальності.

В абсолютній більшості випадків особам, які вчинили відповідні злочини одноособово або у співучасті призначалось покарання в межах санкцій статей Особливої частини КК, і лише в 11 випадках зі 100 (11 %) було призначено більш м'яке покарання, ніж передбачене законом (ст. 69 КК). Непоширеним слід визнати звільнення осіб щодо яких ухвалювались аналізовані вироків від відбування покарання з випробування, оскільки таке звільнення мало місце у 12 випадках (12 %). Проведений аналіз дає підстави для висновку, що причиною непоширеного застосування ст. 75 КК є істотний ступінь суспільної небезпечності відповідних діянь, а також доволі поширене їх вчинення особами, які мають судимість, або раніше засуджувались за вчинення злочину, однак вважаються такими, які не мають судимості. Хоча, варто зауважити, що в поодиноких випадках (у 4-х випадках) ст. 75 КК застосовувалась навіть у кримінальних провадженнях стосовно раніше засуджених осіб, що, напевно чи можна визнати обґрунтованим. Так, згідно вироку Корабельного районного суду м. Миколаєва від 19 січня 2015 року від відбування покарання з випробуванням було звільнено особу, попередньо засуджену за вчинення крадіжки. При цьому, відповідно до аналізованого вироку особа засуджувалась за вчинення 5 епізодів незаконного заволодіння чужим майном, у тому числі шляхом розбою, які були кваліфіковані судом за ч. 1 ст. 187, ч. 2,3 ст. 185, ч. 2 ст. 190 КК України [1].

Вище було зазначено, що в абсолютній більшості випадків суди застосовували правило поглинання покарань, при якому покарання за розбій, як більш тяжкий злочин, поглинало більш м'які

покарання, які призначались за інші злочини проти власності. При цьому, характерною також є тенденція, згідно з якою за розбій призначалось найбільш м'яке покарання, яке передбачене санкцією частини статті 187 КК, яке, відповідно і поглинало інші більш м'які покарання.

Також привертає увагу той факт, що досить часто мінімальне покарання за розбій призначалось за обставин вчинення багатоепізодних злочинів, які до того ж вчинялись організованою групою. Прикладом такого призначення покарання є вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 09 лютого 2015 року [2], яким особу, що на момент вчинення злочину мала судимість, засуджено за ч. 2 ст. 289, ч. 2 ст. 186, ч. 2 ст. 187, ч. 3 ст. 185, ч. 1 ст. 304, ст. 395 КК. Найбільш суворе покарання було призначене за ч. 2 ст. 187 – 7 років позбавлення волі, за тієї умови, що санкція цієї частини статті передбачає покарання у виді позбавлення волі строком від 7 до 10 років. Саме таке, найбільш суворе покарання і поглинуло усі інші, та фактично стало остаточним покаранням, що призначене засудженому. Всього, згідно обвинувального вироку, було встановлено 12 епізодів різних злочинів проти власності (крадіжок, грабежів, розбою). Враховуючи значну кількість епізодів злочинної діяльності, наведений приклад привертає увагу в двох аспектах, по-перше, обґрунтованості поглинання покаранням за один злочин покарань за одинадцять інших злочинів, і, по-друге, обраним мінімальним покаранням, за таких умов. Такий підхід до обрання виду та міри покарання фактично призводить до того, що особі, яка вчинила одиничний злочин, передбачений ч. 2 ст. 187 КК, згідно правил призначення покарання за КК, буде призначено таке ж покарання як і особі, яка в складі організованої групи вчинила розбій, передбачений ч. 2 ст. 187 КК та ще 11 епізодів різних злочинів проти власності.

На наш погляд, очевидним є те, що призначене покарання не можна визнати співмірним суспільно небезпечним діянням, за вчинення яких засуджується особа.

Поряд із призначенням покарання за сукупністю злочинів, звертаємо увагу також на особливості обрання мінімального розміру покарання при повторності вчинених розбоїв. Так, вироком Київського районного суду м. Одеси від 11 лютого 2015 року [3] особу було засуджено за вчинення 5 епізодів розбою та її дії було кваліфіковано за ч. 2 ст. 187 КК, санкція якої, як зазначалось вище, передбачає покарання у виді позбавлення волі строком від 7 до 10 років. Згідно вироку, особі, яка до цього 8 разів була засуджена за вчинення злочинів, було призначено мінімально можливе покарання у виді позбавлення волі строком на 7 років. При цьому, у відповідному кримінальному провадженні не було встановлено екстраординарних пом'якшуючих обставин, оскільки в якості таких суд визнав визнання вини та щире каяття при одній обтяжуючій обставині – рецидиві.

Водночас максимальне покарання, передбачене у санкції частини статті 187 КК було призначене лише в одному випадку. Вироком Новокаховського міського суду Херсонської області від 30 березня 2015 року [4] ОСОБУ_13 було засуджено за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 187, ч. 1 ст. 263 КК у складі групи осіб за попередньою змовою. Так, ОСОБОЮ_13 у співучасті з іншими особами, було вчинено 6 епізодів розбою за схожих фактичних обставин, які передбачали скоєння нападів на продавців магазинів та заволодіння грошовими коштами із погрозою застосування вогнепальної зброї. За вчинення відповідних злочинів, передбачених ч. 2 ст. 187 КК, судом було призначено покарання у виді позбавлення волі строком на десять років. Санкція цієї норми передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк від 7 до 10 років.

Таким чином, вище наведено приклади різних підходів до призначення покарання за розбій, відповідальність за який встановлена ч. 2 ст. 187 КК. Згідно одного з підходів, при наявності двох кваліфікуючих ознак цієї норми: вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб та особою, яка раніше вчиняла розбій, при умові багаторазового вчинення цього злочину, особі призначалось мінімальне покарання. Згідно другого з підходів, за схожих обставин, - максимальне. При цьому, варто зауважити, що аналіз ста обвинувальних вироків дає підстави стверджувати, що більш поширеним підходом є перший підхід, який передбачає призначення мінімального або наближеного до нього покарання. Водночас, на наш погляд, обґрунтованим є, навпаки, другий підхід. На користь такому висновку свідчить: 1) існування максимального поєднання кваліфікуючих ознак, передбачених у відповідній частині ст. 187 КК; 2) вчинення більш ніж двох епізодів відповідного злочинного діяння; 3) відсутність пом'якшуючих обставин, за винятком таких як, щире каяття та визнання вини; 4) наявність попередніх судимостей (в одному із наведених прикладів в особи було 5 судимостей).

Зважаючи на те, що від правильного та обґрунтованого призначення покарання за окремий злочин, залежить правильність призначення покарання за сукупність злочинів, беручи до уваги частоту використання правила поглинання покарання, невважене обрання надміру м'якого розміру покарання за розбій призводить до того, що саме таке покарання стає остаточним, оскільки поглинає

покарання за менш тяжкі злочини.

Переходячи до безпосереднього аналізу правил призначення покарання, які використовувались в аналізованих випадках, почнемо із констатації того, що правило повного складання покарань, незважаючи на різноманітність досліджених обвинувальних вироків, не застосовувалось жодного разу. Непоширеним також слід визнати застосування правила часткового складання покарань, оскільки воно, як зазначалось вище, мало місце лише у 13 випадках із 91. Важливим є те, що абсолютна більшість аналізованих випадків передбачала реальну, а не ідеальну сукупність злочинів, що полягала у дво- або багатоепізодному вчиненні різних злочинів, здебільшого проти власності, які мали місце щодо різних потерпілих, за різних фактичних обставин.

Водночас, в окремих випадках правило поглинання покарань застосовувалось вдало. Так, наприклад, обґрунтовано, на наш погляд, правило поглинання менш суворого покарання більш суворим застосовувалось у тому випадку, якщо сукупність злочинів становили злочини, передбачені ст. 187 КК (розбій) та ст. 263 КК (незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами) у тому випадку, якщо напад з метою заволодіння майном здійснювався із погрозою або іншим незаконним використанням вогнепальної зброї (вирок Краматорського міського суду Донецької області від 16 березня 2015 року [5]); якщо сукупність становили злочини, передбачені ст. 187 КК (розбій) та ст. 353 КК (самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи) у тому випадку, якщо відповідному нападу передувало полегшення вчинення злочину введенням особи в оману тією обставиною, що потенційний нападник є працівником правоохоронного органу (вирок Ленінського районного суду м. Харкова від 20 березня 2015 року [6]); якщо сукупність становили злочини, передбачені ст. 187 КК (розбій) та ст. 357 КК (викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження) у тому випадку, якщо внаслідок здійснення нападу особа заволоділа лише певними речами чи готівковими коштами, а й паспортом громадянина України (вирок Комсомольського районного суду м. Херсона від 23 березня 2015 року [7]).

У таких випадках мала місце ідеальна сукупність злочинів, при яких в межах одного діяння вчинялось декілька злочинів, або, як у випадку із використанням зброї, один злочин фактично був способом вчинення іншого.

В абсолютній більшості випадків вчинення розбою, з огляду на те, що цей злочин наділений істотним ступенем суспільної небезпечності, поєднувалось із вчиненням менш тяжких корисливих злочинів. Водночас у трьох випадках сукупність аналізованих злочинів становили розбій та заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, що спричинили смерть (ч. 2 ст. 121 КК), тобто злочину проти життя особи. Саме тому, вважаємо за доцільне звернути окрему увагу на ці злочини.

В одному з випадків (вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 16 лютого 2015 року [8]) особі за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 121 КК та ч. 4 ст. 187 КК, було призначено покарання у виді позбавлення волі строком 8 років за перший із наведених злочинів і 12 років – за другий. Остаточо за сукупністю злочинів суд призначив покарання у виді позбавленні волі строком на 12 років. Згідно встановлених судом обставин, у цьому кримінальному провадженні потерпілому при здійсненні нападу з метою заволодіння майном було заподіяно тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть.

У другому випадку (вирок Корюківського районного суду Чернігівської області від 01 квітня 2015 року [9]) особі за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 121 КК, ч. 4 ст. 187 КК, ч. 2 ст. 263 КК, було призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 8 років за перший із наведених злочинів, 11 років – за другий, 2 роки – з третій. Остаточо за сукупністю злочинів суд призначив покарання у виді позбавленні волі строком на 11 років. У цьому кримінальному провадженні, як і у наведеному вище, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, які спричинили смерть, було насильством, із яким поєднувався напад з метою заволодіння майном.

У третьому випадку (вирок Ленінського районного суду м. Харкова від 08 квітня 2015 року [10]) особі за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 121 КК та ч. 4 ст. 187 КК, було призначено покарання у виді позбавлення волі строком 10 років за перший із наведених злочинів і 11 років – за другий. Як і у наведених вище випадках, мала місце ідеальна сукупність злочинів, при якій тяжкі тілесні ушкодження, що спричинили смерть, було насильством, із яким поєднувався розбійний напад.

Загалом, слід відзначити, що незважаючи на більш істотні наслідки, до яких призводить вчинення аналізованого виду тяжких тілесних ушкоджень, більш сувору відповідальність передбачено саме за ч. 4 ст. 187, яка встановлює відповідальність за розбій, поєднаний із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень, оскільки ч. 2 ст. 121 КК передбачає покарання у виді позбавлення волі

строком від 7 до 10 років, а ч. 4 ст. 187 КК – від 8 до 15 років.

Саме така різниця відображається і у судовій практиці, оскільки за розбій, з огляду на наведені вище приклади, призначається більш суворе покарання, ніж за вказаний вид тяжких тілесних ушкоджень. Також характерною рисою призначення покарання у наведених прикладах, було застосування правила поглинання менш суворого покарання більш суворим. Очевидним є те, що виокремлених прикладів недостатньо для повноцінного та системного аналізу, однак, на наш погляд, застосування правила поглинання покарання за тієї обставини, що фактично найбільш істотна кваліфікуюча ознака не охоплює суспільно небезпечного наслідку, який настав через вчинений злочин, є необґрунтованим. Ми вважаємо, що у цьому випадку більш вдалим, з точки зору, забезпечення адекватної міри покарання, а точніше – способу її визначення є часткове складання покарань, з огляду на ступінь суспільної небезпечності кожного зі злочинів, які становлять сукупність.

Вище було здійснено аналіз поодиноких прикладів призначення покарання за сукупністю злочинів, одним із яких є розбій. Ці приклади ілюструють найбільш системні проблеми обрання виду та міри покарання у досліджуваних випадках. Разом із тим, важливим є системне виокремлення усіх обставин, які, теоретично, мають впливати на визначення покарання.

Насамперед, слід враховувати злочини, які становлять сукупність, оскільки очевидним є те, що загальна ступінь суспільної небезпечності сукупності злочинів напряму залежить від ступеня суспільної небезпечності кожного злочину, який становить сукупність. Саме тому, можемо зробити припущення, що поєднання одного епізоду крадіжки із одним епізодом розбою, навряд чи матиме більш високий ступінь суспільної небезпеки, ніж поєднання двох видів розбою. Хоча маємо зробити застереження про те, що усе залежить від конкретних обставин вчинених діянь, однак не можна визнати обґрунтованим підхід, якщо за умови значної різниці у ступені суспільної небезпечності призначається однакове сукупно покарання.

Важливим є питання факторів, які впливають на ступінь караності, власне, розбою, крім кваліфікуючих ознак. Зокрема, це стосується того, що напад при розбої може поєднуватись із насильством, небезпечним для життя, або погрози його застосування. На наш погляд, фактор того, із яким видом насильства (фізичним чи психічним) поєднується розбій, також може бути розцінено в якості обставини, яка має вплив на конкретну міру покарання: якщо з погрозою, то мінімальне або наближене до нього, якщо з фізичним насильством – то не мінімальне. Крім того, у цьому ж контексті може мати значення фактор використання чи застосування (демонстрації) зброї, оскільки насильство, як фізичне, так і психічне із використанням чи застосування (демонстрації) зброї, мало б, на наш погляд, каратись більш суворо, ніж без зброї.

Також ознакою, яка обов'язково має враховуватись та, відповідно, визначити різницю в покараннях, є наявність попередніх судимостей. Проведений нами аналіз, а також наведені приклади дозволяють стверджувати існування випадків, коли особі, яка мала п'ять – сім попередніх судимостей, необґрунтовано призначалось мінімальне покарання, передбачене санкцією частини статті 187 КК.

Висновки. Таким чином, за результатами проведеного аналізу ми дійшли певних висновків. Призначення покарання за сукупністю злочинів у вітчизняній судовій практиці вимагає вдосконалення та раціоналізації в усіх аспектах, пов'язаних із визначенням виду та міри покарання, як за окремі злочини, що становлять сукупність, так і за сукупністю злочинів. Така раціоналізація має здійснюватись як у контексті вироблення правил призначення покарання за сукупністю злочинів безвідносно до виду таких злочинів, так і у напрацюванні особливих правил призначення покарання, які, на наш погляд, мають розроблятись з огляду на специфіку конкретних злочинних посягань. Зокрема, в межах проведеного дослідження відповідна теза доведена на прикладі сукупності злочинів, одним із яких є розбій, оскільки у цьому випадку існують визначальні фактори, які впливають на підхід до визначення виду та міри покарання саме за цей злочин: вид насильства, який застосовується при розбої, наявність та поєднання тих чи інших кваліфікуючих ознак та їх співвідношення з пом'якшуючими обставинами, тощо.

На прикладі досліджених ста обвинувальних вироків щодо осіб, які вчинили сукупність злочинів, одним із яких є розбій, підтверджено гіпотезу, згідно з якою в абсолютній більшості випадків правилом, яке застосовується при призначенні покарання за сукупністю злочинів, є поглинання менш суворого покарання більш суворим. При цьому, це правило застосовується незалежно від виду сукупності злочинів (реальна чи ідеальна), за яку призначається покарання, від видів та кількості злочинів, які становлять таку сукупність, від ступеня суспільної небезпечності таких злочинів, що, очевидно, не відповідає задекларованим в законодавстві цілям покарання.

У цілому варто зауважити, що забезпечення обрання обґрунтованого правила призначення покарання за сукупністю злочинів не є самоціллю. Важливість правильності обрання такого правила зумовлена необхідністю забезпечення адекватного балансу між покараннями, які призначаються за одиничні злочини із покараннями, які призначаються за їх сукупність. Так, необґрунтоване застосування правила поглинання покарань, особливо у тому випадку, якщо більш суворим покаранням є найбільш м'яке покарання, передбачене у санкції статті (при проведені нами дослідження виявлено істотну кількість таких випадків), призводитиме до того, що особі, яка вчинила одиничний злочин, та особі, що вчинила їх сукупність, призначатимуться однакові покарання. Безперечно, не можна виключати можливості того, що такі випадки матимуть розумне пояснення, однак здебільшого вони, на наш погляд, свідчатимуть про несправедливе пом'якшення покарання за сукупність злочинів. Отже, можна констатувати, що призначення мінімального покарання за сукупністю злочинів, яке поглинає більш м'яке покарання за інший злочин, де-юре може мати місце, однак має зумовлюватись винятковими обставинами, які характеризують злочинне діяння та особу, яка його вчинила.

Вважаємо, що вирішення цієї проблеми можна досягти шляхом визначення певних орієнтирів – прикладів правильного та неправильного призначення покарання у кожному конкретному випадку: обґрунтованого (необґрунтованого) застосування правила поглинання (часткового складання) покарань; обґрунтованого (необґрунтованого) призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом та звільнення від відбування покарання з випробуванням, тощо.

Джерела та література

1. Вирок Корабельного районного суду м. Миколаєва від 19 січня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42363071>.
2. Вирок Коростенського міськрайонного суду Житомирської області від 09 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/42614070>.
3. Вирок Київського районного суду м. Одеси від 11 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/42697749>).
4. Вирок Новокаховського міського суду Херсонської області від 30 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43377544>).
5. Вирок Краматорського міського суду Донецької області від 16 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43150072>).
6. Вирок Ленінського районного суду м. Харкова від 20 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43192800>).
7. Вирок Комсомольського районного суду м. Херсона від 23 березня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43243427>).
8. Вирок Соснівського районного суду м. Черкаси від 16 лютого 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43277199>).
9. Вирок Корюківського районного суду Чернігівської області від 01 квітня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://reyestr.court.gov.ua/Review/43990523>).
10. Вирок Ленінського районного суду м. Харкова від 08 квітня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/43489213>.

Бабанли Р. Анализ практики назначения наказания при множественности преступлений (на примере отдельных преступлений против собственности). Отсутствие четких законодательных критериев, которые должны учитываться при назначении наказания как за единичные преступления, так и за их множественность, дает основания для предположения о том, что судебная практика назначения наказания за множественность преступлений может характеризоваться существованием неодинаковых подходов к выбору конкретного вида и срока окончательного наказания, которое назначается лицам, действия которых нарушают более одного уголовно-правового запрета. Автор утверждает, что в пользу такого предположения свидетельствует отсутствие установленного в законодательстве механизма, который бы предусматривал осуществление периодического анализа и совершенствования практики назначения наказания, его обобщения и систематизации. В то же время очевидным является то, что степень общественной опасности при совокупности, повторности преступлений и лиц, их совершивших, требует существования взвешенного и обоснованного подхода к наказуемости таких деяний. Автор

констатує, що назначення мінімального покарання по сукупності преступлень, которое поглотает более мягкое наказание за другое преступление, де-юре может иметь место, однако должно предопределяться исключительными обстоятельствами, которые характеризуют преступное деяние и лицо, его совершившее. Автор считает, что решения этой проблемы можно достичь путем установления определенных ориентиров – примеров правильного и неправильного назначения наказания в каждом конкретном случае.

Ключевые слова: преступное деяние, наказание, повторность преступлений, соучастие, совершение преступления по предварительному сговору группой лиц.

Babanli R. Analysis of Sentencing Practice Regarding Multiple Crimes (Case Study of Certain Crimes Against Property). The lack of clear legal criteria to be taken into account when sentencing both for individual crimes and their multiplicity gives grounds to assume that the imperfection of jurisprudence of sentencing for multiplicity of criminal offences can be explained by the existence of dissimilarity in approaches to the choice of a particular type and duration of the final sentence, which is imposed on persons whose actions violate more than one criminal law prohibition. The author argues that this assumption can be confirmed by the absence of the prescribed legislative mechanism which would provide periodic review and improvement of the imposing punishment practice, its generalization and systematization. At the same time it is obvious that the degree of public danger alongside with reiteration of crimes and those who committed them requires a balanced and reasonable approach to the punishability of such acts. The author states that imposing minimum penalties for multiple offenses, which absorb more lenient punishment for another crime, may occur de jure, but should be justified by the extraordinary circumstances that characterize the criminal act and the person who committed it.

Key words: criminal act, punishment, recurrence of crime, complicity, crime by a conspiracy.

УДК 343.98:004.94

А. Гусак

Основні положення криміналістичної комп'ютерної візуалізації

В статті розглядаються основні положення застосування та роль особливого виду віртуальної візуалізації – криміналістичної комп'ютерної візуалізації. Автор розглядає значення засобів і форм візуалізації з криміналістичної точки зору і робить висновок, що криміналістична комп'ютерна візуалізація – закономірний етап розвитку даних засобів.

Ключові слова: криміналістична візуалізація, технічні засоби, місце злочину, фото-, відеозйомка, 3D-моделювання.

Постановка наукової проблеми. Закріплення криміналістично значущих слідів – одна з головних частин діяльності в розслідуванні злочинів, яка спрямована на закріплення даних, що мають значення для кримінальної справи, з метою їх подальшого використання в судочинстві. Процесуальна форма фіксації відомостей у переважній своїй більшості направлена на їх сприйняття при подальшому використанні. Саме тому вона повинна бути для всіх учасників судочинства досить простою як в організаційно-технічному, так і в змістовному аспектах. Внаслідок цього, вітчизняний законодавець вибрав в якості основної найбільш універсальну форму фіксації обставин події - письмову. Проте дана форма фіксації має відносно низький рівень відображення і, в основному, залежить від суб'єктивних якостей слідчого, що обумовлює потребу в інших, крім текстової, більш об'єктивних і доступних для візуального сприйняття формах фіксації ходу і результатів слідчих дій. Тому ми у цьому дослідженні звертаємося до проблем криміналістичної комп'ютерної візуалізації як сучасного науково обґрунтованого способу фіксації доказів та їх джерел.

Аналіз досліджень наукової проблеми. Ця стаття ґрунтується та намагається розвинути ідеї, викладені у роботах В.В. Бірюкова, М.Б. Бандера, П.Д. Біленчука, А.П. Геля, М.В. Салтевського,